Balogh László: „TEHETSÉG AZ ÚJ ÉVEZREDÉRT” - ECHA-KONFERENCIA A DEBRECENI EGYETEMEN
(In: Alkalmazott Pszichológia, 2001.)

A címben szereplő jelmondattal rendezte meg a European Council for High Ability /Európai Tehetségtanács/ hetedik nemzetközi tudományos konferenciáját a Debreceni Egyetem Pedagógiai-Pszichológiai Tanszékével karöltve , a millenniumi ünnepségekhez kapcsolódóan 2ooo. augusztus 18-22-ig. Az ECHA 1987-ben alakult meg, s olyan szervezet, amely lehetőséget biztosít a tehetségesekkel foglalkozók számára /oktatók, kutatók, pszichológusok, szülők és természetesen maguk a kiemelkedő képességűek/ az együttműködésre és a kommunikációra. Ennek érdekében konferenciákat szervez, folyóiratot /High Ability Studies/, hírlevelet jelentet meg, valamint a tehetséges diákokkal foglalkozók tanárok számára továbbképzéseket szervez egész Európában. Nemzetközi tudományos konferenciáit kétévenként szervezi, s ezekre többnyire a világ minden kontinenséről érkeznek emberek. Helyszínként egyetemi városokat választ, s eddig többek között Zürich, München, Oxford adott otthont a konferenciáknak, s két éve az utóbbi helyen döntöttek úgy, hogy a hetedik konferenciát a Debreceni Egyetemen rendezik. /A következő, nyolcadik konferencia helyszíne 2oo2-ben Jeruzsálem lesz./ A debreceni konferencia fő címét „Tehetség az új évezredért” azért választottuk, mert úgy gondoljuk, hogy az új évezredben, egy mind bonyolultabb világban nagyobb szükségünk van a tehetségesekre, mint valaha is. A társadalom, gazdaság fejlődését a legkiválóbbak éleslátása, jövő iránt érzett felelőssége viszi igazán előre, így fejlesztésük elhanyagolása olyan veszteséggel járna, amelynek következményei felmérhetetlenek..

Minden bizonnyal az előbb idézett jelmondat is szerepet játszott abban, hogy a debreceni konferenciára több mint négyszázan jöttek el a világ 31 országából. Európa 26 országából voltak jelen kutatók, tanárok, pszichológusok, de jöttek Ausztráliából, Indonéziából, Jordániából, Kínából és az USA-ból is. A legnagyobb küldöttség – természetesen a hazaiakon kívül – Hollandiából, Németországból, Oroszországból és az

USA-ból érkezett. Nagyon sokan előadás tartására is vállalkoztak: angol nyelven több mint száz, magyar nyelven több mint hatvan előadás hangzott el – a konferencia kétnyelvű volt.

A „ráhangolás”-t elősegítette az ELŐKONFERENCIA, amelyen több mint kétszázan vettek részt. Négy olyan nagy kérdéskör került itt terítékre, amelyek világszerte izgatják a kutatókat és a gyakorló pedagógusokat. Az egyik ilyen problémakör nálunk is nagyon divatos, s nem véletlen, hogy ezen vettek részt a legtöbben: a tehetség és a tanterv. Komoly problémát jelent ugyanis, hogyan lehet integrálni a tantervben az általánosan kötelező követelményeket és a tehetségesek számára speciálisan dúsított anyagot. A szekció vezetője a világhírű szakértő, Joyce Van Tassel – Baska /University of Virginia/ volt, hazai segítői pedig gyakorló szakemberek: Balla László és Molnárné Duschek Eszter /Balassi Bálint Gimnázium, Budapest/. A másik nagy érdeklődést kiváltó témakör volt: hogyan lehet harmonikusan fejleszteni a tehetséges gyerekeknél a képességeket és a társas-érzelmi szférát. Gyakran jelent gondot, hogy ezek az összetevők a személyiségen belül kiegyensúlyozatlanul fejlődnek, s így akadályozzák a tehetségesek előrehaladását. E problémakör elemzését is híres szakértő koordinálta, Miraca Gross /University of New South Wales, Sidney/, munkáját Bóta Margit /Debreceni Egyetem/ segítette. A harmadik nagy kérdéskör volt az előkonferencián a folyamatosan alulteljesítő tehetséges tanulók problémáinak feltérképezése. Magyarországon is komoly probléma, hogy sok tehetséges tanuló nagyon gyengén teljesít az iskolában, s a pedagógusok nehezen tudnak mit kezdeni ezzel a helyzettel. A kérdések megválaszolását Willy Petters /University of Nijmegen/koordinálta, s a hazai viszonyok adekvát feltárását segítette Tánczos Judit /Debreceni Egyetem/. Negyedik nagy témakörként a család szerepe került elő a tehetségfejlesztésben. Itt is vannak tisztázatlan kérdések, s Magyarországon különösen gyakran fordul elő egy nagy félreértés: a család úgy gondolja, hogy a külön órák, foglalkozások megszervezése az ő elsődleges feladata a tehetségfejlesztésben. A szekcióülésen világosan fogalmazódott meg ismételten: a családnak döntően érzelmileg kell biztosítania a megfelelő hátteret a tehetséges gyerek fejlődéséhez, ha erre nem fordítunk elegendő gondot, ez nem pótolható semmivel. E gondolatkör kifejtését több szakkönyv írója, Joan Freeman /University of London/ vezérelte a szekcióülésen, s munkáját hazai szakértőnk, Gyarmathy Éva /MTA Pszichológiai Intézet/ segítette.

Az előkonferencián túl a felkért vezérszónokok is a legaktuálisabb problémakörökre való figyelem-ráirányítást segítették elő a szekció-

üléseket megelőző plenáris előadásokon. A következő professzorok tartották a nyitó-előadásokat az alábbi címekkel:

-Joyce Van Tassel Baska: „Tehetségfejlesztés: amit tudunk és amit nem”

-Miraca Gross:”A legszomorúbb hangtól a D-dúr akkordig: a gyorsított előrehaladás ajándéka”

-Ernest Van Lieshout /Free University of Amsterdam/:”Tehetséges általános és középiskolás diákok megismerési folyamatai és tanulmányi teljesítménye”

-Hunyady György /Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest/: „A történeti-társadalmi környezet és a tehetség kibontakozása: ösztönzés és/vagy gátlás”.

A tematika gazdagságát mutatja, hogy 26 szekcióban vitatták meg a résztvevők a legaktuálisabb kutatási eredményeket és gyakorlati fejlesztési problémákat, s közel negyven poszter is az intenzív eszmecserét szolgálta. Csak ízelítőül néhány fontosabb szekcióülés témaköre:

-A tehetség azonosítása
-Iskolai fejlesztő programok
-Speciális programok
-Pszichológia a tehetségkutatásban
-Gondolkodás és nyelv a tehetségben
-Személyiségfejlődés és karrier
-Tanterv a tehetségesek számára
-Tanárképzési programok
-Szülők és tanárok kapcsolata a tehetséggondozásban.

Külön is meg kell említeni, hogy a történelmi egyházak plenáris ülésen számoltak be tehetséggondozásuk múltjáról és jelenéről. Nagy Kálmán oktatásügyi tanácsos szervezésében a következők tartottak előadásokat:

-Mihályi Zoltánné:”Tehetséggondozás evangélikus iskolákban, kollégiumokban”

-Sivadó Csaba: „A görög katolikus egyház iskoláinak múltbeli és jelenbeli tehetséggondozó értékei és törekvései”

-Gellén János:”Tehetségondozás a Magyarországi Református Egyház közoktatási rendszerében”

-Megyesi Mária:”Tehetséggondozás a Magyarországi Római Katolikus iskolákban”

A történelmi egyházak beszámolóival együtt szerepelt a „Jelen és múlt címet viselő plenáris ülésen az Oktatási Minisztérium Arany János Tehetséggondozó Programjának bemutatása Bársony Attila főosztályvezető-helyettes interpretálásában. Mind a hazai, mind a külföldi szakemberek körében nagy elismerést váltott ki ez az ország egészét átfogó tehetségfejlesztő program. Egyben optimizmusra is sarkallt minden jelenlevőt a beszámoló, hiszen oktatási kormányzatunk e programmal máris bizonyította, hogy nemcsak morálisan és elviekben támogatja a hazai tehetséggondozást.

Különös és nagysikerű színfoltja volt a konferenciának a régió tehetségfejlesztő iskoláiba való látogatás. Nyári szünet volt ugyan, de az iskolák vállalták, hogy tanulókat is mozgósítva, bemutató programmal is állnak a látogatók rendelkezésére. Nem volt véletlen tehát, hogy hét megtömött autóbusz indult útnak a meghirdetett időpontban, megcélozva az alábbi tehetséggondozó műhelyeket:

-Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma
/Szervező:Titkó István igazgató/
-Simonffy Emil Zeneiskola,Debrecen
/Szervező:Fekete Ferenc igazgató/
-Móricz Zsigmond Általános Iskola, Mátészalka
/Szervező:Szombathy Gézáné igazgató/
-Széchenyi István Általános Iskola,Tiszaújváros
/Szervező:Kormos Dénes igazgató/
-Tudományos Akadémiai Központ, Miskolc
/Szervező: Kormos Vilmos osztályvezető/
-Bolyai János Általános Iskola,Szerencs
/Szervezők: Zemlényi Zoltán igazgató és Győrik Ferenc szakreferens/
-Bocskai István Gimnázium, Szerencs
/Szervezők:Gaál András igazgató és Kiss Attila igazgatóhelyettes/
-Árpád Vezér Gimnázium,Sárospatak
/Szervező:Velkey László igazgató/
-Jókai Mór Általános Iskola, Sátoraljaújhely
/Szervező: Nagy Mihály igazgató/

Az iskolákban látott programok ismét bizonyították, hogy ezek a tehetséggondozó műhelyek nem véletlenül vannak az élvonalban a magyarországi tehetséggondozás fejlesztésében.Ugyanakkor „hitelesítették” is a hazánkban folyó tehetség-kutatás eredményeit is: az

ECHA-Konferenciákon ugyanis kezdettől fogva meghatározó szerepet töltöttek be a magyar tehetségkutatók által tartott beszámolók. Ez a hagyomány most sem tört meg, hiszen kihasználva a "hazai pálya" költségkímélő feltételeit, igen sok hazai kutatási beszámoló hangzott el.

E beszámoló hitelessége megkívánja, hogy a minden konferencián esedékes választási eredményekről is beszámoljunk. Az ECHA vezetőségében a következő négy évre az alábbiak kaptak bizalmat:

-Elnök: Javier Touron / Universida de Navarra/
-Titkár: Harald Wagner /Bildung und Begabung, Bonn/
-Vezetőségi tagok: -Sheila Gilheany /University of Dublin/
-Johanna Raffan /University of Oxford/
-Ludmila Popova /Moszkvai Egyetem/
-Willy Petters /University of Nijmegen/
-Balogh László /Debreceni Egyetem/

Az alábbi konferencia-kiadványok őrzik a jövő kutatóinak és gyakorlati tehetségfejlesztő szakembereinek a Debrecenben történteket:

- Abstracts of the Papers /angol nyelvű előadásokról/
Ed.:L.Balogh and L. Tóth
Debrecen, ECHA 2ooo, 146 p.
-Előadáskivonatok /magyar nyelvű előadásokról/
Szerk.: Balogh L. és Tóth László
Debrecen, ECHA 2ooo.,1o4 o.
-ECHA-Műhely I. kötet /Tanulmányok/
Szerk.:Balogh L. és Tóth L.
Debreceni Egyetem BTK
Pedagógiai-Pszichológiai Tanszék
Debrecen, 2ooo., 246 o.
-A Konferencia résztvevőinek adatai elérhetők az interneten:
www.psy.klte.hu /Pedagógiai-Pszichológiai Tanszék,ECHA/

Összességében megállapítható, hogy a Debreceni Egyetemen rendezett ECHA-Konferencia őrizte a hagyományokat a magas színvonalú kutatási beszámolókkal , de új elemet is vitt be e konferenciák történetébe, amikor a tehetségfejlesztő műhelyek gyakorlati bemutatóinak az eddigieknél jóval nagyobb szerepet szánt a programban mind a konferencia helyszínén a tehetséges gyerekek produkcióival, mind a korábban felsorolt iskolák bemutató foglalkozásaival. Két év múlva , a Jeruzsálemben megrendezendő 8. Konferencián eldől, hogy sikerült-e ezzel új hagyományt is elindítani az ECHA-Konferenciák történetében.